

היום נלמד בעזרת ה':

עבודה זרה דף ע

(בעמוד הקודם)

אמר רבא זונה עונדת כוכבים: אם יהודים נמצאים עם זונה גויה ויש להם יין שלהם, היין מותר. כי אמנם הם חוטאים בעריות שזהו יצר חזק מאד, אבל אינם חוטאים ביין נסך והם שמרו על היין שהיא לא תנסך אותו.

זונה ישראלית: אבל אם גויים נמצאים עם זונה ישראלית, היין שלה אסור. כי בגלל שהיא מפקירה את עצמה בשבילם, היא גם לא תמנע מהם לנסך את היין שלה.

הוא ביתא: מעשה בבית של יהודי שהיו מונחות בו חביות יין, והיו שייכים לגוי חלק מהחביות. והגוי נכנס לבית ונעל את הדלת. והיה בדלת חור וראו את הגוי נמצא בין החביות. הורה רבא שכל החביות שניתן לראותם מהחור שבדלת מותרות, ושאר החביות שבשני הצדדים אסורות. כי הגוי מפחד לנסך את החביות שמול החור, מחשש שהיהודי יראה אותו. [יש לציין שבגלל שהיה לגוי חלק ביין, הוא לא פחד שאם יכנס לבית יתפסו אותו כגנב].

הוא חמרא דישראל: מעשה ביהודי וגוי שגרו בבית בן שני קומות. היין של היהודי היה מונח בקומה הראשונה בדירה של הגוי, ומהדירה הזו היו מדרגות לעלות לקומה השניה שם גר היהודי. והיתה ארוכה ברצפה של הקומה השניה, דרכה יכל היהודי לראות שהגוי לא מנסך את היין (ראב"ד).

יום אחד הם שמעו קול של מריבה בחוץ, ויצאו החוצה. הגוי הקדים ונכנס בחזרה לבית ונעל את הדלת. הורה רבא שהיין מותר. כי הגוי לא יודע שהיהודי נשאר בחוץ, והוא חושב לעצמו כמו שאני הקדמתי ונכנסתי כך היהודי הספיק להכנס לפניו והוא רואה אותי מהקומה העליונה.

הוא אושפיזא: מעשה באכסניא שהיה מונח בה יין של יהודי. מצאו גוי יושב בין החביות. הורה רבא שאם לגוי אסור לגעת ביין וכשיתפסו אותו יאשימו אותו בגניבה,

היין מותר, כי הוא מפחד לנסך אותו. אבל אם הוא לא יואשם בגניבה, כגון ששופטי העיר לא מאשימים אדם שנגע ביין שלא שלו, היין אסור. (נימוק").

ההוא ביתא: מעשה בבית של יהודי שהיו מונחות בו חביות יין, ומצאו גוי שעומד בין החביות (ולא היה לו חלק ביין). הורה רבא שאם יש לגוי יכולת להסביר מדוע הוא נכנס לבית, היין אסור. כי בוודאי הוא ניסך את היין, למרות שאין לו הסבר מדוע הוא נגע ביין, כי אם הוא לא ניסך אותו לשם מה הוא נכנס לבית? אלא בהכרח שהוא הכין לעצמו הסבר למקרה שיתפסו אותו ונכנס כדי לנסך. אבל אם אין לגוי אפשרות להסביר מדוע נכנס לבית, היין מותר כי הוא מפחד לנסך את היין.

קושיא: מיתיבי: אם היה יין של יהודי בפונדק, ונכנס גוי ונעל את הפונדק, היין אסור. כי אנו חוששים שהגוי ניסך אותו. וכן אם אמר היהודי לגוי שעמד מחוץ לפונדק 'עמוד בחוץ ושמור על היין שבפונדק' היין אסור. כי מכיון שהיהודי אמר לו לשמור על היין, הוא מבין שהיהודי הולך למרחק ואנו חוששים שמא הוא נכנס לפונדק וניסך את היין.

מאי לא וכו': במקרה הראשון שהגוי נעל את הפונדק, לכאורה מדובר אפילו במקרה שאין לגוי אפשרות להסביר את נעילת הפונדק ובכל אופן היין אסור. **תירוץ:** לא, בדאית ליה לאישתמוטי: מדובר שיש לו הסבר לכך.

ההוא ישראל ועובד כוכבים: מעשה ביהודי וגוי שישבו ושתו יין. שמע היהודי את קול התפילה בבית הכנסת, קם והלך להתפלל. הורה רבא שהיין מותר, כי הגוי חושש בכל רגע שהיהודי יזכר ביין שהשאיר ויחזור ויתפוס אותו מנסך את היין.

ההוא ישראל ועובד כוכבים זהו יתיבי בארבא: מעשה ביהודי וגוי שישבו בספינה והיה בה יין של יהודי. שמע היהודי את קול השופר המכריז על כניסת השבת, יצא מהספינה והלך. הורה רבא שהיין מותר כי הגוי חושש בכל רגע שהיהודי יזכר ביין שהשאיר ויחזור ויתפוס אותו מנסך את היין.

ואי משום שבתא וכו': ואפילו שכבר שבת אצל היהודי, הגוי חושש שהיהודי מוכן לחלל שבת בשביל להציל את ממונו.

וכמו שאמר 'איסור' הגר - כשהייתי גוי חשבנו שהיהודים לא שומרים שבת כשיש להם הפסד ממון (מאיר), כי אחרת היינו צריכים למצוא כמה וכמה ארנקים של כסף ברחוב, שהרי קורה שיהודי מגיע לעיר לאחר כניסת שבת והוא היה אמור לזרוק אותו. אך אנו לא מוצאים שום ארנק, וזה מוכיח שהיהודים מחללים שבת בשביל כסף. אבל לא ידענו שבאמת מותר ליהודים להוליך את הארנק פחות מארבע אמות בכל פעם, כשהם עושים עצירה למנוחה בכל פעם. (שאז אין עקירה והנחה מתחילת ארבע לסוף ארבע אמות, ואין בזה מלאכת העברה ד' אמות ברה"ר).

ההוא אריא: מעשה באריה שנהם בגת, שמע הגוי את קולו והתחבא בין החביות. הורה רבא שהיין מותר כי הגוי חושב לעצמו כמו שאני התחבאתי כאן, גם היהודי נכנס והתחבא מאחורי והוא יתפוס אותי מנסך.

הנהו גנבי: מעשה בגנבים שנכנסו לעיר פומבדיתא ופתחו הרבה חביות של יין. הורה רבא שהיין מותר משום שרוב הגנבים הם יהודים.

הוה עובדא בנהרדעי: היה מקרה כזה בנהרדעא ושמואל התיר את היין. הגמרא שואלת האם שמואל סובר כרבי אליעזר? כדלהלן -

דתנן הנכנס לבקעה בימות הגשמים: ישנו דין שאם יש ספק טומאה ברשות היחיד, טמא. אבל אם יש ספק טומאה ברשות הרבים, טהור.

בקעה שיש בה הרבה שדות, נחשבת בימות הגשמים כ'רשות היחיד' מפני שהשדות כבר התחילו לצמוח ואסור להכנס לשם ללא רשות. אם יש טומאה באחת מן השדות (ואנו יודעים באיזו שדה), ואמר אדם אחד 'הלכתי באותה בקעה ונכנסתי לאותה שדה אבל אינני יודע האם נגעתי בטומאה', הוא טמא. כי יש כאן ספק טומאה ברשות היחיד. וזה נקרא 'ספק מגע'.

אבל אם היתה השדה הזו מלאה טומאה (שהיו קברים בכל השדה) והאיש אמר 'הלכתי באותה בקעה ואינני יודע האם נכנסתי לאותה שדה', רבי אליעזר מטהר משום שזה נקרא 'ספק ביאה' כלומר יש ספק האם הוא בכלל נכנס. (והוא לומד זאת מסוטה שיש חילוק בין ספק ביאה לספק מגע). וחכמים מטמאים לפי שספק טומאה ברה"י טמא. (והם לא מחלקים בין ספק ביאה לספק מגע). (ר"ן פסחים י').

גם במקרה שלנו יש ספק האם בכלל גוי נכנס לעיר ונגע בחביות, כי יתכן והגנבים היו יהודים ולא גויים. ואם כן שמואל סובר כרבי אליעזר.

דחייה: לא, שאני התם כיון דאיכא דפתחי לשום ממונא, הוה ליה ספק ספיקא: שם יש ספק ספיקא, ובזה לנו"ע טהור. הספק ספיקא הוא, כי יש גנבים שהם טרודים בנגיבה ואין להם זמן לנסך. ויש לנו ספק האם הגנבים היו יהודים או גויים, וגם אם היו גויים ספק שהיו טרודים בחיפוש כסף ולא נסכו את היין.

ההיא רביתא: מעשה בילדה קטנה שנמצאה בין חביות יין של יהודי, והיא החזיקה בידה קצף של יין (שנוצר מתסיסת היין). רבא התיר את היין כי אנו נוקטים שהיא לקחה את הקצף מגב החבית מבחוץ, ולא מתוך החבית. ואפילו שאנו לא רואים קצף על גב החבית, אנו נוקטים שהזדמן שם קצת קצף והיא לקחה אותו. ניש לציין שדוקא בילדה אנו תולים לקולא כי היא לא מוסרת נפש בשביל לנסך, אבל בגדולה היינו אוסרים את היין.]

ההוא פולמוסא: מעשה בשר הצבא שבא עם חייליו לנהרדעא, והם פתחו הרבה חביות יין. אמר רב דימי היה מעשה כזה לפני רבי אלעזר והוא התיר את היין. ואינני יודע האם הוא התיר כי הוא סובר כרבי אליעזר ש'ספק ביאה טהור'. והיינו כי היה לו ספק שם האם החיילים הם יהודים או גויים. או שהוא התיר בגלל שהוא סבר שרוב החיילים שם היו יהודים והולכים אחר הרוב, ולפי זה אנחנו לא יכולים להתיר כי כאן החיילים גויים.

קושיא: אי הכי האי ספק ביאה? ספק מגע הוא! אם אכן החיילים כאן גויים, לא מובן הצד שרבי אלעזר התיר בגלל ש'ספק ביאה טהור!' שהרי אין לנו ספק האם הגיעו חיילים גויים, אלא רק האם הם נגעו ביין או לא, וזה נקרא 'ספק מגע'. תירוץ: **כיון דמפתחי טובא אימא אדעתא דממונא פתחו וכספק ביאה דמי:** מכיון שהם פתחו הרבה חביות, הדבר מוכיח שהם באו לחפש ממון. ולכן אנו נוקטים לקולא שהם היו טרודים בחיפוש כסף והם לא נסכו את היין. והדבר דומה ל'ספק ביאה' שאנו מתירים אותו.

ההיא מסוביתא: מעשה ביהודיה מוכרת יין שמסרה את המפתח של החנות לגויה שתשמור עליו. היין מותר, כי היהודיה מסרה לה רק לשמור על המפתח ולא נתנה לה רשות להכנס, ולכן היא מפחדת להכנס שלא תתפס כגנבת.

אמר אביי אף אנן נמי תנינא: כך גם למדנו במשנה בטהרות. המוסר את מפתחות ביתו לעם הארץ (שאינו שומר על טהרה), טהרותיו הנמצאים בבית טהורות, משום שהוא מסר לו רק את שמירת המפתח בלבד, והעם הארץ לא נכנס לבית. ממשך אביי - אם לגבי טהרות אנו אומרים שטהרותיו טהורות, וכי לגבי יין צריך לומר שהיין מותר (כי הגוי שקיבל מפתח לא נכנס לבית וניסך את היין)? הרי כל שכן הוא!

למימרא דטהרות אלימי מיין נסך? אין! מדברי אביי אנו שומעים שטהרות חמורות יותר מיין נסך? והתשובה כן, וכמו שלמדנו להלן -

דאיתמר חצר שחלקה במסיפס: חצר שחילקו אותה לשניים במחיצה נמוכה הנקראת 'מסיפס', בצד אחד מתגורר 'חבר' השומר על טהרה ובצד השני מתגורר עם הארץ. והחבר עושה טהרות בחלק שלו בחצר. לדעת רב הטהרות טמאות, כי אנו חוששים שעם הארץ הושיט ידו מעל המחיצה ונגע בהם. אבל אם גר לידו גוי אנו לא חוששים שהגוי ניסך את היין הנמצא בחלק של היהודי. לדעת רבי יוחנן גם אם גר לידו עם הארץ אנו לא חוששים שהוא נגע בטהרות.

בדעת רב אנו רואים שטהרות חמורות יותר מיין נסך!

קושיא לרב: **מיתיבי הפנימית של חבר:** אם יש שתי חצרות אחת לפני מהשניה, ונכנסים לחצר הפנימית דרך החצר החיצונה. בפנימית גר חבר ובחיצונה עם הארץ. למרות שהעם הארץ יכול להושיט את ידו ולגעת בפירות שהניח החבר בחצר הפנימית, בכל אופן הפירות של החבר טהורות.

קושיא לרב שאמר שחצר המחולקת במסיפס בין חבר לעם הארץ, הפירות של החבר טמאים בגלל שעם הארץ יכול לגעת בהם.

תירוץ: **אמר לך רב שאני התם שנתפס עליו כגנב:** בשתי חצרות נפרדות אין חשש שעם הארץ יושיט ידו לחצר האחרת, כי אין לו קשר לחצר השניה והוא יתפס כגנב. אבל בחצר אחת שמחולקת במסיפס, הוא לא חושש שיתפס כגנב, כי סוף כל סוף זו חצר אחת (שהם עשו ביניהם חלוקה במסיפס איך להשתמש בה).

קושיא לרבי יוחנן: **ת"ש רשב"ג אומר:** ביתו של חבר הצמוד לביתו של עם הארץ, אבל הבית של החבר גבוה יותר ולכן הגג שלו גובה מהגג של שכנו עם הארץ.

מותר לחבר לשטוח את פירותיו על הגג הגבוה שלו, בתנאי שכאשר העם הארץ עומד על הגג שלו הנמוך ומושיט את ידו הוא לא יוכל להגיע לפירות של החבר.

קושיא לרבי יוחנן שאמר בחצר המחולקת במסיפס שלא חוששים שעם הארץ יגע בטהרות.

תירוץ: אמר לך רבי יוחנן: בשתי גגות, יש לעם הארץ תירוץ להסביר את מעשיו מדוע הושיט את ידו ולכן הוא לא מפחד שיתפס כגנב. ההסבר הוא, הייתי צריך למדוד את הגג לצורך בנייה.

קושיא לרב: ת"ש גגו של חבר בצד גגו של עם הארץ: אם שתי הגגות שוים בגובהם, החבר שוטח שם פירותיו ואנו לא חוששים שעם הארץ נגע בהם, אפילו שידו של עם הארץ מגעת לשם. קושיא לרב!

תירוץ: אמר לך רב לאו איכא רשב"ג וכו': האם אין את דעתו של רשב"ג בכרייתא הקודמת (בגג גבוה מחבירו) הסובר שדוקא אם עם הארץ לא יכול להושיט את ידו הפרות טהורים? אם כן אני סובר כרשב"ג החולק על הכרייתא הזו.

משנה: בולשת שנכנסה לעיר: קבוצת חיילים נכרים שנכנסה לעיר (הם נקראים 'בולשת' מפני שהם מחפשים שלל). אם נכנסו בשעת שלום, החביות הפתוחות אסורות משום יין נסך, והסתומות מותרות. ואם נכנסו בשעת מלחמה כל החביות מותרות, לפי שבשעת מלחמה אין להם זמן לנסך את היין.

גמרא: ורמיניה - עיר שכבשוה כרקום כל כהנות שבתוכה פסולות: עיר שכבשו אותה גויים ע"י מצור, כל הנשים הכהנות שבתוכה פסולות ואסורות לבעליהן כדין אשת כהן שנאנסה. וקשה, הרי אמרנו שאין לחיילים פנאי!

רב מרי מתרץ: לבעול יש להם פנאי לפי שיצרם תוקף אותם, אבל לנסך אין להם פנאי שאין יצרם תוקף אותם לכך.